

ਫੁਲ ਬੈਚ
ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ।

ਜੀ. ਡੀ. ਖੋਸਲਾ, ਐਸ. ਐਸ. ਦੁਲਤ ਅਤੇ ਆਰ. ਪੀ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਜੇ.

ਦਿ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ,— ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ,
ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1955 ਦਾ ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 229***

1958

... ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ (195V ਦਾ LXX,—ਸੈਕਸ਼ਨ

May, 19th

2(6)(c) ਅਤੇ 13 -ਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ਾ
ment^ ਕੀ ਧਾਰਾ 2(6)(c) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ

-ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ—ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(6)(ਸੀ) ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਫਿਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਲੈਣਦਾਰ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ "ਕਰਜ਼ਾ" ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਰਜ਼ਦਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਸਲੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਮ 2 (6) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਿਆਂਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ * ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਬੱਚਤ ਧਾਰਾ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਸਰਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ • ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖ-ਰਖਾਯੋਗ ਹੈ।

ਕੇਸ-ਲਾਅ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1), ਅਤੇ ਅਮਰ ਨਾਥ ਈਸਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਨ. ਭੰਡਾਰੀ ਵੱਲੋਂ 27 ਅਗਸਤ, 1957 ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਮਾਨਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਗਰੇਵਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕੇਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਡੀ. ਖੋਸਲਾ, ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਦੁਲਟ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਪੀ. ਖੋਸਲਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਈ, 1958।

ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਧੀਨ ਸਬ-ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ

- (1) 56 PLR 139
(2) FAO 40-D. 1954 ਦੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮਿਤੀ 7 ਮਈ, 1953 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ।

ਦਾਅਵਾ।—1951 ਦੇ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਕਰਜ਼ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ) ਐਕਟ ਨੰਬਰ LXX ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ।

ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ।—ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ।

ਸਿੱਖਲ ਲਈ ਐਲ ਡੀ ਕੌਸਲ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਕੈਨਰਲ । ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਸੰਦਰਭ ਦਾ ਆਦੇਸ਼.

ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.-ਅਹਿਮ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਸਵਾਲ- ਗਰੋਵਰ, ਜੇ. 1953 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 229, ਅਤੇ ਜੁੜੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਓਕਾੜਾ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ, ਓਕਾੜਾ, ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ, 1951, (1951 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 70) ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਲਾਲ, ਸਬ-ਜੱਜ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 4,038-12-0. ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤਹਿਤ ਮੈਸਰਸ ਅਨਿਲ ਸਟਾਰਚ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ, ਲਿਮਟਿਡ, ਅਸਾਰਵਾ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨੂੰ 210 ਬੋਰੀਆਂ ਆਯਾਤ ਮੱਕੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ

* ਫਰਮ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2 ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰ ਸਨ। 3,059-9-0 ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਰੁ. 979-3-0 6 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਨੰ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵਜੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ

* ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 0 ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:-

(1) ਕੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਹੈ?

- (2) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 7 ਮਈ, 1953 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੇ 27 ਅਗਸਤ, 1954 ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 1951 ਦੇ ਐਕਟ 70 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ (1) ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਲੈਣਦਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਜੋਂ 'ਕਰਜ਼ੇ' ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਜਿਸਦਾ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(6) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(6)(c) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਸਥਾਨ। ਉਹ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ^{ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ}

> ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਜੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜੇ. ਵਿਲੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ

^ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ (1), ਅਤੇ ਗੋਵਿੰਦਰਾਜੂਲੂ ' ਤੇ 2' ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ (2),

ਜਿਸਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਹੋਰ ਸੀ

ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ। ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਬਦ 'ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ' ਜੋ ਗਰੇਵਰ * ਜੋ

ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਡਾਰੀ, ਵਾਈ ਸੀਜੇ ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਵ ਪਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜੋ

ਰਾਜ (3), ਜਿੱਥੋਂ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੀਅਲ ਇਨਸੋਲਵੈਂਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ

ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ

^'ਵਿਅਕਤੀ' ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਨਾ 37 'ਤੇ ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀਜੇ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ: -

“ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ 'ਵਿਅਕਤੀ' ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸ਼ਿਮਲਾ ਹਿੱਲਜ਼ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸੇਵਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਪੂਰ - ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਫਿਨਿਸ਼ਿੰਗ ਮਿਲਜ਼

* ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬਾ (5), ਅਤੇ ਉਹ

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ 'ਰਹਿਣਾ' ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀ. ਗੋਵਿੰਦਰਾਜੂ—•

4 ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ

* ਕੋਸਲ (6) ਵਿੱਚ।

- (1) ਏਆਈਆਰ 1930 ਲਾਹ. 818
- (2) ਏਆਈਆਰ 1927 ਮੈਡ. 689
- (3) 1957 PLR 35
- (4) 1950 ਦਾ CW 545
- (5) ਏਆਈਆਰ 1954 ਪੰਜਾਬ 49
- (6) ILR 50 ਮੈਡ. 449

(1)	ਏ.ਆ	1954	ਪੰਜ.	49
(2)	1957	PLR	35	
(3)	1956	ਜੇ.ਫ.	12	
(4)	1954	ਜੇ.ਫ.	120	
(5)	ਪਾਣੀ	1956	ਜੇ.ਫ.	01

ਇਹ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਾਗਲਾ, ਸੀ.ਜੇ., ਬਾਟਾ ਸ਼ੁ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਟਨਾ ਕੇਸ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੰਗਾਈ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ 'ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 42) ਆਮ ਧਾਰਾਵਾਂ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਬੰਬਈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ ਇੱਕ 'ਨਕਲੀ' ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਸਤੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਲਾਅਜ਼ ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ (ਸਾਈਮੰਡਜ਼ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਵੋਲ. 9) ਦੇ ਪੰਨਾ 8 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ^{pu ^ ab} 'ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸੋਲ' ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇੰਗਲਿਸ਼ ਸਾਵਰੇਨ ਦ ਓਕਾਰਾ ਗ੍ਰੇਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸੋਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਸੇ ਖੰਡ ਦੇ ਪੰਨਾ 4 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ - ਇਕ ਹੋਰ j ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਗਰੀਗੇਟ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ^{^^L^J^} ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ^{ਗਰੇਵਰ >ਜੇ} - ਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸੋਲ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਗਰੀਗੇਟ। ਥੌਮਸਨ ਐਂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਸ, ਥਰਡ ਐਡੀਸ਼ਨ ਭਾਗ I, ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਵਿੱਚ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸਲਈ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ, ਅਤੇ ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕਾਉਂਟੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾ ਕੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਰਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾਵਾਂ ਐਕਟ। ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(6)(c) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ' ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ। 'ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੀ ਸਾਈਡਜ਼' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ' ਸਮੀਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਆਈਆਰ ਕਾਮਰਸ (1), ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਵੀਡਿਸ਼ ਸੈਂਟਰਲ ਰਾਈ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ v. ਥੌਮਸਨ (2). ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

(1) (1952) LA.ER 646 ਪੰਨਾ 650, 654, 655 'ਤੇ

(2) 1925 AC 495

ਐਕਟ ਦੇ 2(10), — ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਮ

ਓਕਾਰਾ ਗ੍ਰੇਨ ਪੈਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਇਨ ਡੀ ਬੀਅਰਸ ਕੰਸੋਲਿਡੇਟਿਡ

ਬਾਇਰਜ਼ ਸਿੰਡੀ - ਨੇਸ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹੋਵ (2), ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ-^

ਅਤੇ ਪੰਨਾ 458 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

-----ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ- ਗਰੇਵਰ

, ਜੇ. ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ. ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ

ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰੇ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੱਖ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ, (3) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ .ਜਿੱਥੇ ਬਾਟਾ ਸ਼ੀਓ ਕੰਪਨੀ * ਤੋਂ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਪ੍ਰੈਸੀਡੈਂਸੀ ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 (ਬੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਡਿਸ

ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੋ' ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ। ਬਾਟਾ ਸ਼ੂ ਕੰਪਨੀ ਕੇਸ, (3) ਇਸ ਲਈ, ਬੰਬੇ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤਾ ਆਮ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੁਕਤੇ *, / ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਨ / ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ / ਪ੍ਰਭੂ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 13^v ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ (ਕਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ-

- (1) ਐਲ.ਐਲ.ਆਰ. 1957 ਪੰਜਾਬ 1529
- (2) 1906 AC 455
- (3) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1954 ਬੰਬ 129

) ਐਕਟ, 1951, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ
 ਹੈ।" ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ

ਆਰਡਰ

ਜੀ ਡੀ ਖੋਸਲਾ ਜੇ. – ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਵਾਲ ਫੁੱਲ ਬੱਚ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"ਕੀ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਕਰਜ਼ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ) ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ, ਜਿਸਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੈ, ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। 4,038 ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਇੱਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਿੱਖੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: -

(1) ਕੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਹੈ?

(2) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ

ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ - "ਜਬ ਅੱਗੋਂ ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ., ਇੱਕਲੇ ਬੈਠੇ। ਸਿੱਖੀ *

ਓਕਾਰਾ ਕ੍ਰੇਨ ਏ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਬਾਇਰਜ਼ ਸਿੰਡੀ ਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਜੀ ਡੀ ਖੋਸਲਾ, ਜੋ ਐਨ ਜੇ ਕਿਊ ਰੋਵਰ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਟਕਰਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਖਰਕਾਰ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ < ਦੋਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸੁਣੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ j(J! ~ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ < ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ।

ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2(6) (c) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

¹ ਮਿਤੀ ^. ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਲੈਣਦਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ * ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਜਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜਾਂ, ਜੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੈਜ਼ਪੋਂਡੈਂਟ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੌਂਡੈਂਟਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੱਖ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।

(ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।) ਸੈਕਸ਼ਨ 2(6)
(c) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ: -

The State of
Punjab
v.
The Okara Grain

ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੰਡੀ-

t

"ਕਰਜ਼ੇ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਦੇਣਦਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁੱਦਾ, ਜਾਂ ਜੀ - ਡੀ ' ਖੋਸਲਾ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ, ਜੋ, ਮਾਲੀਆ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਜਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੋ-

* * * *

(a) * * * *

> (c) ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਚਾਹੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਐਕਟ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ;

* * * **

ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ "ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ" ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਸਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ; ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਰਾਜ।

ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ComfiriSTTmowTedge ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ " ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁ " ਜਬ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਅਪਵਾਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ- ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੰਡੀਫਾਈ ਹਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1 ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 300 ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਜੀ ਡੀ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ, ਇੱਕ *ys* a t e t* 0 ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਬੀ ਈ ਮੁਕੱਦਮਾ। ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸਰਬ-
 ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ
 ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ
 ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ
 ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਫਰਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ,
 ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1858 ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਰਾਊਨ
 ਨੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
 ਐਕਟ, 1858 ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ-

“ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕਾਉਂਸਿਲ ਵਿੱਚ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹੀ
 ਉਪਾਅ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ
 ਸਨ, ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਐਕਟ, 1858, ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਇਆ
 ਹੁੰਦਾ।”*

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ < ਐਕਟ 1915 ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ 1^35 ਦੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 176(1) ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ
 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1947 ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੋ ਡੋਮੀਨੀਅਨਾਂ ਵਿੱਚ
 ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ
 ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਉਪਾਅ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ
 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਲਬਧ ਸਨ ਜੋ * ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਲਬਧ ਸਨ।
 ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਕੜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। >

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੋਂ ਹੀ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ
 ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ (ਕੇਵਲ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ) ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ- (ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਕੰਪਨੀ, ਆਦਿ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਟ੍ਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਡਿਕਰੀ-ਹੋਲਡਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਡਿਕਰੀ-ਹੋਲਡਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਿਰਣਾ- ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੂਸਰੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਧਿਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਧਿਰ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਵਿੱਚ-

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 90 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਡੀਅਨ ਈਜ਼ਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਅਪਵਾਦ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲ ਐਕਟ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

G. D. Khosla, J.

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ . ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬਚਤ

ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਛੋਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੈਲ ਨਤੀਜਾ

ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਜੀ.ਡੀ. ਖ਼ਲਾ, ਜੇ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਯੋਗਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ (ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ) ਆਰਡਰ, 1947 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਆਰਡਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ , ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ, ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਨ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ, ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। x ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖੇਤਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਆਮ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ^ ਇਹਨਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੀ

ਦੀਵਾਨੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ^ 2er 1948 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ----- ਜੀ - ਡੀ ਖੋਸਲਾ , ਜੋ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ; ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ

ਨੇਸ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਕੇ ਕੁਝ ਮੁੜ-ਮੁੜ- ਮੁੜ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਆਫ ਸੂਟਸ) ਐਕਟ, 1948 ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਮੂਲੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਸਨ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਅੰਤ 'ਚ 1951 ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ LXX ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ - ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦ

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਆਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 20, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ

ਕੋਡ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਫੋਰਮ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੇਤੁਕੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ

ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਪੁਆਇੰਟ 'ਤੇ ਜੇ.ਡੀ.

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.ਟੀ. ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਰ ਇੱਕ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਇੱਕ ਸੂਟ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਕਾਪਰਾਈਸ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਗਈ। ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ "ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਭ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੂਟ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣੇ ਸਨ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਾ ਸੀ^। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ, ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਸੂਟਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ "ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਵਿਅਕਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ (ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(42) ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ)। ਉਜਾੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਓਕਾਰਾ ਗ੍ਰੇਨ ਸੂਟ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਉਪ-ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਬਚਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ -----ਰਾਜ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 1947 ਵਿੱਚ ਡੀ ਖੋਸਲਾ - ਜੇ - ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਉ ਹੁਣ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(6)(c) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ "ਕਰਜ਼ੇ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। ਇੱਕ ਲੈਣਦਾਰ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਰਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਬਦ "ਵਿਅਕਤੀ" ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਬਚਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਵੀ, "ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ "ਆਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ" ਵਾਕੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੈਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

“ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ) ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝੇ ਗਏ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਤੱਕ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ

ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਅਜਿਹਾ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਬਰੈਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬਕਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ), ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਕਰਜ਼ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ) ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਬੇਤੁਕੇ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੈਣਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲੈਣਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੁਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦ ਜਾਂ ਔਰਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਈ ਹੁਕਮਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ

| ਸਰਕਾਰ

t ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਠੀਕ ਹੈ ਇੱਕ ਅਨਾਜ

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਦੁਆ ਨਰਾਇਣ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਦ ਬਾਇਰਸ ਸਿੰਡੀ- ਕੌਂਸਲ (1) ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੀ ਡੀ-ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਫੋਰਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਸਥਾਨ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਸੀ। ਰੋਡਰਿਕਸ ਏ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ (2), ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜੋ ਸਿਰਫ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮਾ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦ ਡੋਮਿਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਆਰਸੀਕੇਸੀ ਨਾਥ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (3), ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਗੋਵਿੰਦਰਾਜੂ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ (4), ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ। ਬਾਟਾ ਸੂ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (5), ਵੀ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਆਗਰਾ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਬੀਕਾਨੇਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ | ਅਤੇ CI ਰੇਲਵੇ। ਸਮੁੱਚੀ ਖੋਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਡਿਲੀਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੰਬਈ ਦੀ ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰ

- (1) ILR 14 ਕੈਲ. 256
- (2) ILR 40 Cai. 308
- (3) ਏਆਈਆਰ 1950 ਕੈਲ. 207
- (4) ਏਆਈਆਰ 1927 ਮੈਡ. 689
- (5) ਏਆਈਆਰ 1954 ਬੰਬ 129

ਬੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਸੀ.ਆਈ. ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੋਰਟ ਆਫ ਸਮਾਲ ਕਾਜਜ਼, ਬਾਂਬੇ ਬਾਇਰਜ਼ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਓਕਾਰਾ ਗ੍ਰੈਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ- ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ- ਅਤੇ ਬੀ ਬੀ ਅਤੇ ਸੀਆਈ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ — ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਪਾਰ 'ਤੇ . ਓ. ਖੋਸੀਆ 18(b) ਪ੍ਰੋਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ।

ਇਸ ਲਈ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਲਕੱਤਾ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (1), ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਉਪਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਸਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬੇਤੁਕਾ ਜਾਂ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 2), ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੰਡ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਹਰਜਾਨੇ ਲਈ, ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ

(1) ਏਆਈਆਰ 1953 ਕੈਲ. 1

(2) ਏਆਈਆਰ 1956 ਬੰਬ 43

ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(6) (c) ਵਿੱਚ "ਕਰਜ਼ੇ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਗਲਾ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 20, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਤੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਨ।

ਮੰਨਿਆ. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਪੈਰਾ- ਜੀ * ਡੀ। ਖਰਲਾ। ਜੀ ਵਿਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ 8।—

ਪੰਜਾਬ
ਰਾਜ
ਵਿ.
ਓਕਾਰਾ ਅਠਾਜ
ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੱਭੀ -
ਕੈਟ ਲਿਮਿਟੇਡ
ਅਤੇ ਹੋਰ

“ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇ। . ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ * ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ

ਜਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜਾਂ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪੱਖ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ - ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। "

ਧਾਰਾ 20, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੈਣਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਖੁਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ^ ਚਾਗਲਾ, ਸੀਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ , ਭਾਵ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਰਾਦੇ ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਕਾਇਲ ਹਾਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(6)(c) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ "ਕਰਜ਼ੇ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

The State of Punjab ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ ਓਕਾਰਾ ਅਨਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪੁਨ-

ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੰਡਜ- (j) ਇੱਕ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਡੀ. ਖਰੀਆ, ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ (ਏ) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਲਾਭ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ (ਅ) ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ (ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ) ਆਰਡਰ, 1947 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਿਆ। ਸਿਟੋ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ (ਏ) ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੇਸ, ਦੁਆ ਨਰਾਇਣ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਕੌਸਿਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ (2), ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੋ ਆਧਾਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਗੈਰ-ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਟ ਦੀ ਗੈਰ-ਰੱਖਿਅਤਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲਾ ਆਧਾਰ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ * ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਬੇਤੁਕਾ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅਣ-

ਅਮਰ ਨਾਥ ਈਸਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਜ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੁਦਈ ਕੋਲ ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਵਧੀਆ ਉਪਾਅ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ,

- (1) 56 PLR 139
- (2) ILR 14 ਕੈਲ. 256
- (3) FAO 40—1954 ਦਾ ਡੀ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੇ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਓਕਰਾ ਅਨਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੱਧੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ - ਇੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ ਨਹੀਂ ^ ^ ਜੋ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਦਈ -----ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਸੀ-ਡੀ ' ਖਰੀਆ, ਜੇ. ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ 1948 ਦਾ ਅਸਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਛੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿ.

ਮੰਗਾਈ ਸਿੰਘ ਨਾਗਪਾਲ (1), ਸਿਨਹਾ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾਰੀ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2) ਵਿੱਚ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

v ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ^> ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਨ। 20, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ

ਪਾਸੇ ਵਾਲਾ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਨ ਸੀ

(1) ਏਆਈਆਰ 1956 ਪੈਟ. 91

(2) ਏਆਈਆਰ 1951 ਪੰਜਾਬ 92

ਉਸ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਈ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਿੰਡੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆ - ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਮੁਦਈ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫੋਰਮ ਦੀ ਚੋਣ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਇੱਕ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ ਜ਼ਿਉਂਦਾ ਸੀ-

ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ [^] ਸੈਕਸ਼ਨ 2(6)(c) ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬਕਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਭਾਰਤ ਦਾ * ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ "ਕਰਜ਼ਾ" ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਦਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਸਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। *• ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਬੱਚਤ ਧਾਰਾ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਸਰਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ

ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1), ਅਤੇ ਅਮਰ ਨਾਥ ਈਸਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ
ਹੋਰ (2), ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੁਲਟ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਦੁਲਟ ੩

ਆਰ.ਪੀ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਆਰ ਪੀ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ
ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ
ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ